

(۱) مکتب

جہی اوتوب کوز يتکاچوک
مکتب کوزن آچدی تاغن،
یاالتراب کیتدی اورا ملار
باسدی نور تورلی یاغن
بوچاسن ناقاز شا کردار
کبلدی لردہ کر دیلر،
آق چرایلی صاف کو گلی
خلفه لرن کوردی لهره
ایندی باشلاندى درسبر،
ایندی مکتب جانلانہ
نیندی شاد، نیندی بختلی
موندا کر گن هر بالا:
کون ساین بریاگی علم،

یا گئی سوز ایشی تهلر،

سيز ميله رده موندا

ساعتلر نچك تيز اوتهلر.

ن. دو ماوی

(۲) هر کم اشد.

احمد: «مین بو گون سابقا باریم، آندا بارغانچی قرغا چنب اوینار
 دیب باسو قاباسندن یو گرب چنب کیتدی. احمد قرها بر آتئی کور
 ایل مات یانینا تیز گنه باردی دا: «نه یده باخای، ایکه و اوینیق، کو
 آچیق!» دیدی آت: «یوق، جانم، مینم اوینارغا و قتم یوق؛ مینم
 سورده سم بره، خوجاما اشلب آزق تابارغا کیرهک؛ سین اوز گنگنه
 ایندی!» دیدی بالا آت یانیندان کیتکه چ امارتا قورتن کوردی ده
 اینتا بارب: نهی اومارتا قورتی! نه یده ایکه و اوینیق، کو گل آ
 دیدی. اومارتا قورتی: «یوق، شول، جانم مینم اشم کوب، جهی
 نیز اوتب کیته: مینم کوز گه چاقلی نورلی چه چه کله ردهن آشمب، آ
 بال جیب قلاسم بار، سین اوز گنگنه اوینا!» دیدی. احمد آبدر
 بر قوش یانینا بارب، آنک اوزی بلن بر گه اویناون اوتندی قوش دا:
 بالا! مینم اوینارغا و قتم یوق، کچکنه بالا لارما آشطر اوچون چ
 کیلر آرلیسم مار، دیدی. بولایدا بولماغاچ احمد تیره ن اوینا چوم
 تیز گنه مکتبکه تابا یو گردی.

(٤) ايرنچهك بالا

بر کوننی علی ایرته که دیب بیرلگان سابقلارن حاضرلهدی. اول سابقلارن بلگه چ کتاب و دفترلهرن جییشدومیچا ایشک آلهینا اوینارغا چتدی. اول اویناغان وقتدا، آنک کچکنه انی سی عارف قه نومهش آلب آبی سی نك دفترلهرن صرغالاب بتردی. ایکنچی کوننی ایرته بلهن علی اوستهل اوستونده گی کتاب و دفترلهرن تیز گنه جیب بوچاسینا توتردی دا مکتبکه کیتدی. خلله علی نك یازولارن قاراغاندا، آنک دفترلهری نك پلچراقفن کورب انی بوچماقفا باسدرب قویدی علی اویمکه قایتلچ انی سی عارفدان آناسینا یلی-یلی زارلانرغا کرش دی. آناسی علی که: «یوق» اوغلم، موندا عارف عییلی توکل سین اوزک عییلی: نهرسه لهر اوچراغان ییرده تاشلاب فالدرمی وقتدا اورناشدرب قویساک، سیکا بو بلا کیلمهس ایدنی» دیگهن.

(٥) شاقشی بالا

بر کشنک قاسم اسملی اوغلی بولغان؛ اول بروقتادا سابن بلهن یوونمی هم اوست کییملهرن تازارتمی ایکنه؛ شونک اوچون اییده شله ری آندان هر وقت کولگه نله رهم انی «شاقشی مالای» دیب یورتکهن لهر. بر وقت قاسم اییده شله رندهن: «سز میندهن نی اوچون کوله سز؟ آتا، آنام فقیر بولغانفا هم آلارمیگا یا گی کییم و یا گی کهوش نکدره آلمانغا مین عییلی معی؟» دیب سورغان.

ایده شلەری: «یوق قاسم، سینک موند آتا، آنالارک هیلی توکل، سین
اوزک عییلی. قارائەلی صادقنا: آتک آتا، آنالاری سینکی لەردەن
بای توکل، شولای بولسادا اول اوزون بیک چیستا یورته، دیگە نلەر.

(۶) اوقو

ایرلر گەدە قیش اوقو،
قزلارغادە قیش اوقو،
آدمنی آلفا ایتکان اوقو،
ایلب کو کگە بیتکان اوقو،
یولمزنی حق ایتکەن اوقو،
بوزمزنی آق ایتکەن اوقو
کیرەک اشک بارسی اوقو،
اوقو، اوقو، اوقو.

س رمییف،

(۷) کچکنە زکی نک اناسینا محبتی.

بر تاقر زکی اورام آرقلی چب بارغاندا یولدن بیک نق چاوب
بالی آت بارا ایکنە. زکی آنب یغلاندا آربا آستندا قالغان؛ کو-
ک باسب زکی نک آیاغن صندرغان. آنی کورتهرب اوله رینه آب
نلەر. بو وقتدا زکی نک اناسی آورو ایکنە؛ اول اوغلی زکی نک

اگراشقانن ايشتكه چ ياتا تورغان اورنندن سيكرب تورغاندا هوشى
 كيتب يغلان. زكى آناسينك بو جان بلسكه چ اگراشورنندن توقتاغان هر
 آياغن توزه تب بهيله گهنچى برده قچقوماغان. آياغن بهيله وچى طيب
 «سينك آياغك اورتمى مى نه لله؟» ديب سوراغان. زكى پشلا بقتا: ييك
 نى آورتا! شولاي بولساده نه نى خفلا نماسن ديب چديم ديگهن

(۸) زينب نك مکتبه كرووى.

زينب ييدى يه شى تولمانه اوتى ويازا پلى ايدى ييدى يه شى
 تولماچ آنك ييك اوقيسى كيله باشلادى. شونك اوچون آناسى آنو
 كوز كونى مکتبه ايلتبه بيردى. مكله زينب نى دفتر گه يازوب آكار
 صفدا اوطوررغا اورن كورسه ندى زينب شول كوندن ييك شادلانوب
 مکتبه يورى باشلادى. اول آندا يازغا چاقلى ياخشى غنا اوقورغا
 بازارغا هم حسابقه اویره ندى.

(۹) رحيملى عائشه

ظريف يازو يازغاندا قلمى صندردى؛ آنك باشقا قلمى يوق ايدى
 شونك اوچون اول قلم لهرك كوب ميگا بر قلمكى بيرچى!، ديب
 سورادى. عائشه آبي سى ظريفقا: «منه بو تارتمادا ميش قلم بار، شولارنك
 برسنى سايلاب آل، ديدى.

(۱۰) باگهر

بر باي بازاردن قايتقاندا يول بويى ياگهر ياوغان. باي ييك چلان

حاج: نله کو کنگ تویی تیشل گهنی؟ یونیندی بر توقتاوسز یا گهر
 یاوا، دیب سوتراغان. *بای اورمانجا* *جککچ لوق* *لینیه* *تولارنلاب*
 آتچالارن براغراق یه شره باتلامان. اول شول وقتدا اوزینه مطلق
 توبه گن بر یول کیسوچی نی کورگن. یول کیسوچی
 مطلق چاقماسنی چاقلی نق تارتب توشرسده مطلق آتلامان.
 بای آتینه سوتماندا تیرره کچاب اولدهن قوتلمان؛ اول شول وقتدا:
 «رحمت یا گهرغه! یا گهریول کیسوچی ننگ داری سن چلاتماسا، اول مینی
 آت اوترگان بولور ایدی؛ مینم خاطنم وبالالارما اویدن اویگه هم
 اولدان آلفا یوروب خیر سورانغا توغری کیلر ایدی؛ الله تعالی اوزی
 با گهرنگ قایچان یابوب و مایچان یاوماسقا کیره گن یاخشیراق
 له ایگهن!» دیکهن.

(۱۱) چه چه کلر.

اول سویو کلی چه چه کلر،
 هییت ماتور بیزه کلر
 بولونلاردا اوسه لر،
 شوندوق اوسه جیله کلر.
 قورتلار قرغا اوچالار،
 چه چه کلر که تییه له ر،
 آنک تاتلی سولارن
 اچب اوچوب کیتله له ر.

يەشل، قزل، كوك چە چەك
 توناشلار دادا بيزەك،
 ئەگەر كوز كوني كېلسە،
 چە چەك كېيە در تيزرەك.
 ھەر كىم چە چە كنى سويە
 ھىم ماتورلغىن بلە،
 شوكار كورە قشندا
 خلق چە چە كنى اوسدرە. ف. آ. گىيف

(۱۲) بوكرى بلەن مالاي.

اورامدن بر كچكەنە بوكرى كشى اوزب بارا ايكەن. بر شايان و
 اوضال مالاي تاش بلەن آب شول كشى نك بوكرى سينە تيرگەن. بو
 كشى مالايغا قاراغان دا: «ھاي ييك توغرى آتاسك ايكەن، مە سيگا آنك
 اوچون، ديب كسە سندن بر تين آچا چنار بىرگەن: «مىن ھىر كشى،
 شوندىن آرتق بىرە آلمىم، نەنە، باي كشى كىلە، آگار آب تيرە
 آلساك، اول سيگا تيشنچە بىرە، مالاي ساقلاب تورغان دا باي كىل
 يەكە چ تاش بلەن انك آرقاسينا الە كترگەن. باينك ياندا خدمتچى مى بار
 ايكەن؛ اول مالاينى قوتوب قولقلارن بىك نق بورغالاغان.

(۱۳) داغا

بر اول كشىسى اوغلى محمود بلەن شەرگە بارا ايكەن. آتاسى

محمود که: «قارا ئه‌لی، اوغلم، نه‌نه یولدا بر داغایاتا، آنی آل!» دیگان
 بود: «ای نه‌تی! شونبدی یوق نه‌سه اوچون آرقامنی آورتدرب بو گیم
 ن!» «یب جواب بیر گن. آتاسی اوغلینا قارشو بر سوزده نه‌یتمه گن،
 زی داغلنی آلماندا قوینینا سالغان. اول پولدا بارغاندا بو داغانی برنیچه
 گه تیمرچی گه ساتقاندا بو آقچالارغا بر قاداق چیه ساطب
 لغان. بولار همان بارالار ایگن. قویاش بیک نق قزدرا
 گن؛ کون بیک اسی بولغان، نه‌یله نه تیره ده اشقلانرغا آغاچ
 ونرغا سو برده بولماغان. محمود نک بیک اچه‌سی کیلگن، اول
 تاسی آرتندان کوچکه-کوچکه گنه سوره لب بارغان. کینه‌تکنه
 تاسی یا گمش توشر گن کبی بولوب بر چیه نی تاشلاغان. محمود
 رندوق آنی بیردهن آلوب آشاغان. بو چیه نی آشاغاچ بر آز
 ل کرتکن کبی بولغان. بر آز بارغان ساین آتاسی بره رچیه
 ملی-تاشلی بتکانچی تاشلاغان. محمود ده هر بر چیه نی بره م
 هم بو گولوب آلوب آشی بارغان. اول آفتق چیه نی آشاغانده آتا
 ی بولوب قارغاندا کولوب «منه حاضر کوره‌سگمی؟ نه‌گر سین
 غانی بر مرتبه بو گولوب آلمان بولساڭ، سیکا چیه ساین بو گب
 دورغا توشیری کیلمه‌س ایدی، دیگن.

(۱۴) چیکله‌وک.

علی بهن ولی اورامدا بر چیکله‌وک تابقان لاردا آنک اوچون
 قرشا باشلاغانلار. علی: «اول چیکله‌وک میکا تیشلی، آنک

اوچون مین آنی سینده ن الک کوردم، دیگه ن. ولی: «یوق، میگا
 تیشلی، چونکه مین آنی سینده ن آلدان باروب آلم، دیب
 قیقرغان. آلارنگ بو قیقرشلارن بریتکه ن یکت ایشکه ن. اول:
 «سر تالاشماگز مین سزنی حاضر تاتولاشدرمن!» دیب ایکی
 سینک آراسینه کرگانه چیکلاوکی اورتالا واتب «منه قابقنک
 یارتسی چیکلاوکی آلدان کورگن کشی که؛ ایکنچی یارتسی
 آلدان بارب آلفان کشی که، لکن توشی میگا سزنی تاتولاش-
 دوغان اوچون، دیگه ن هم شوندوق چیکله وکک توشن آوزینه
 قابقان دا یی کرگه ن.

(۱۵) زیرهك ایشهك.

کونله رده بر کون آرقاسینه توز تویه گن ایشهك باسما دا
 یلغا آرقلی چغبارا ایکنه. اول باسما اوستنده کینه تکه آبنفا
 سوغا یغلب توشکه ن. ایشه کنک آرقاسندانی توزارب بر آز
 یگه ن. ایشهك یوگینک ییکله یگه ن سیز که چ: «یارار؛ موندان بوا
 یوگم آور بولدی ایسه سوغاغنا توشه رمن؛» دیگه ن بر آز زماندان
 بو ایشه که تاغی یلغا آرقلی چغارغا توغری کیلگه ن؛ بو یولی آلبش
 سندا توز اورنينا یوونا تورغان بولوتلار بولغان. ایشهك سونی کورگه
 یوگن ییکله تر گه توشکه ن. اما اوزینک نادانلغینک جزاسن دا بیک نق
 گه ن. بولوتلار سونی اوزلارینه جیب بیک آورایغانلار هم ایشهك
 چغا آلمی باطب اولگه ن.

(۱۶) بختسز هائله.

كو گلسزلك عازف آبزی اوینده:
 بالاسی كو گلی نی بیر گن اوینفا.
 بالاسی کچکنه شایان ظریفدر،
 شایاررغاء اوینفا بیک حریصدر.
 اوقونی كو گلی نهده آلمیدر اول،
 ومکتبکه تابا هیچ سالمیدر یول.
 اوزی توتنی آتا، آنا سوززده.
 آلارغا قارشى لق بیک زور اوزنده.
 بوتهن اییده شله ری مکتب اچنده
 تابالار زور علم کوندوز، کیچنده،
 اوقیلار تورلی عبرتلی کتابی،
 یازالار هم چفارالار حسابی.
 نه اول كو گلی نی بیر گن تیک اوینفا،
 یوری اویناب هماندا یورت بویندا
 آنی بر کسه ده هیچ بر یاراتمی؛
 اوزینه یاخشی کوزله رنی قارامی،
 آتا آناسهی دا آچولانادر،
 اوزیشه کونده کوب قین آلادر،
 نیچک تورسن آنک آتا، آناسی،
 کرره توروب نادان قالفاج بالاسی؛

آلار هر کون طنچسز، قچقرشدا،
منه ايندى آلار شوندى توروشدا...

ع. رمضانف

(۱۷) مهچى لهرنك بالق توتووى

مين مهچى لهرنك بالق توتقانلقلارن بله در ايدم، اما آلارنك
نيچك توتقانن كور گه نهم ده و ايشتكه نهم ده يوق ايدى. بر تابقر مين
آيندا بر سو يارندا او طرادر ايدم. سونك ايكنچى ياغندا چاباق بالق
ولدى چه چه در ايدى. چاباق اوولدى چه چكهن چاقدا يار بوينا سيك
چقادا تاغى سوغا توشه، مين شونى قازاب او طرهاندا سونك آ
ياغندا بر مهچى كوردم. اول تچقان توتقانداغى كى پوسوب يار
كيلب ياتدى، مين بيكرهك نق قارى باشلادم. اول وقتده چاباق
اوولدى چه چه در ايدى. بر چاباق اولهن اوسقينه سيكرب چقان ايد
مهچى آنى توتدى دا آوزينا قاب كوتهر ب آلوب كيتدى. مين مه
نك باق توتقانن شونداغى باقچاچى غا سويله گن ايدم، اول ميگا:
كوننى ايرته بلهن كشى يورمه گن وقتدا ييش، آلتى مهچى چقب
بويندا بالق توتوب او طرالار، ديدى.

(۱۸) قارت باقچاسى.

بر تابقر بر يكت سيكهن يه شك قارت باقچاسى نك توفرا
تو طرغان يه شنكله رگه دولى هم آلبا اورلوقلارى چه چب تورغان

کور گن. بو یگت قارتقا: «سین، بابای، یوقه غنا طرشاسک! بو اورقلار تیشب آغاچ بولب اوسکه نچی سین ایندی دنیاده اوق بولماسک؟ دیگن. بو قارت یگتکه: «سین دنیادا اوز گدن باشقا یاقنلارک اوچون ده طرشغا کیره کنی نهله برده بلمیسکمی؟ مین اولگهچ بالالارم و باشقا یاقنلارم مین اوسدر گن آغاچنک یمشله ری بلهن فایدالانسنلاردا مینی یاخشی سوز یلهن ایسکه توشرسنلهر» دیب جواب بیر کن.

(۱۹) هیچ بر وقتدا دا زارلانما.

أسسی جهی کوننده تاشلی تو بوینچا بولدان بر فقیر قایتب بارا ایکن اول قایتا، قایتا حالدهن تایغان هم آیاقلارن تاش بلهن کیسب بتر گن منه اول اوزینک آیاق کیمی ده آلا آلماسلق فقیر بولووندن زارلان. باشلاغان. شول وقتدا اول آربادا بارا تورغان آیاقسز ضعیفی کور گن ده «بو مختسز ضعیف آیاقلاری سلامتله نسه نهرسه لهر گن بیر مهس ایدی؟» دیب اویلاغان دا هم شوندان سوگ اوزینک سلامتله کینه شکرانه قیلوب هیچ بر وقتدا دا زارلاساغان.

(۲۰) ات شومور تی

کچکنه حمید اورماندا قواقلاردا قزل جیله ککر کور گن؛ اول آلا ر نی چیه دیب آشی باشلاغان. بر نیچه سن آشاغاج، کوگلی بولغانوب قوساسی کیله باشلاغان. شوندان سوگ اوینه کوچکه قایتوب بیتکن؛ آنک آچی ده آورتا باشلاغان. آناسی آنی تیزرهک طبیقا آلوب

بارغان؛ طيب حميدنك آغولى جيلهك آشاغان بلب بر قاشق آغاج
مايى هم يلى سوت اچر گەن. شونداڭ سوڭ حميد اوزاتلامى ترلگەن.

(۲۱) طچقان ايله كوسى

اوچراب بر وقت طچقان كوسىگە

«بلەمسەڭ؟» دى: «نى حال بولغان پسيگە؟»

سويلىلەر خلق آغزندا بولاي ديب:

پسىنى توتوب آرسلان بوغان ديب.

منە ايندى طنچلق قالدى بىز گە،

يورور بىز تله گەن بىرىز گە!

كوسى ئەيتە: «اوشانما دوست بو سوزگە،

سويلىلەر آلدالاب بو سوزنى بىز گە.

توتو ممكەنى آرسلانغا پسىنى؟

پسىنى توتارغا آرسلان كوچى مى؟

آرسلان قالماغاندر ساو آلايسا،

اگر چنلاب پسيگە اول ئە كسە.

بو يىردە كوچلى كم بار سوڭ پسى دەن؟»

ديگەن سوزلەرنى ايشتىدى كوسى دەن.

۰۴ تايىف

(۲۲) زىرەك موژيك

بر شەھردە ميدان اورتاسىدا بىك زور تاش ياتقان. بو تاش كوب

اورن آلوب يوروراگە او كغايىسىز ايتكەن. شونك اوچون آنى نىچك

سادا میداندان آلورغه کیرهك بولغان آنی آلو حتمده تورلی اوستا
 غا کیگهش ایتکه نله. قایسی اوستلار تاشنی داری بلهن واق کیسه.
 هر که واتدروب قرغا تاشرغا قوشقانلار هم موگار سیگزمك سوم
 چا چفاچغن سویله گنله: قایسی لاری تاش آستنا بوره نه طب چیتکه
 گره تر که قوشقانلار هم بو أشکه آلتی مك سوم آچا کیره گن
 یله گنله. شول وقتدا بر موژیک کیلگه نده: «یوز سوم آچا بیرسه گز»
 بو تاشنی یولدان آلورمن! «دیگهن. اول تاش یانینا زور چوقور
 ی باشلاغان دا تاشنی شول چوقورغا توشرب کومگهن؛ آرتقان بالچغن
 انغا تاراتب تیگزه گن. بو موژیکگه سویله شو بوینچا یوز سوم
 آنک زهیره کلگی اوچون دیب یوز سوم آچا بیر گنله.

(۲۳) آغاچنک یافراق و تامرلاری

بر تابقر آغاچ یافراقلاری اوزارینک مانورلقلاری بلهن جیلگه ماقنا
 باشلاغانلار: «منه بز نیندی یهشل هم نیندی کوله که بیرب تورامز.
 اچنی بزنگ حقداغنه آلوغیلار: کشی اهر کوله گمز که یال ایتهر که
 لهر. قوشلار بزنگ حقداغنا آغاچقا قونب ساییلار هم اویا یاسیلار.
 اچنک بتون کوچی بزده گنه! دیگه نله. شول وقتدا تامرلار بیر
 تندان: «مقانسا گزدا اولچه و بله نرهك ماقتانگز؛ حاضر مانور بولسا گز
 کوز کونی قورییاچانگزنی هم یاز کونی سزنگ اورنگزغا
 یافراقلار بولاچغن اونوتما گز: اما بز تامرلار تورساق آغاچ دا

سز يافراقلاردا بولماياچاق! ديب قچقرغانلار.

(۲۴) ايشهك بلهن آت

بر كشي نك ايشهك بلهن آتى بولغان. آلا ر يولدا بارغاندا ايشهك آتقا
«مينم يوگم ييك آوره آزغنا يوگنى آلسانا!» ديب يالوارغان. آت
آكار ييك جوابدا بيرمه گن، فقط آندان كولگهنگنه. ايشهك بار
بارا حالدهن تايب يفلاندا اولگن. خوجالارى شول ساعتدوك ايشهك
بار يوگن هم آنك تيرى سن آتقا سالغان. آت اوزينه ايشهك كك عذار
چيگه رگه توغرى كيلگه چ: «نيندى آور حسرت ميكا! ايشهك
آزغنا بولوشمادم بيت، حاضر ايندى آنك بتون يوگن هم اوسته
تيرى سنده اوستره ب بارام!» ديب زارلانغان.

(۲۵) اوت

بر كوننى حافظ آغاي سازلقدا يوروب ييك چلاندى، توگدى
آچقدى. اول كيچكه قارشى قورى اورنفا چقب چق جيديدا اون
سالدى، اول بو اوتدا يلدى. هم يانداغى چوين چولهك بلهن آش پشردى
منه اول آش آشاغاندا او يلى باشلادى: «بو اوت ييك ياخشى نهرسه
آنسز ايگه كده آشدا پشرب بولى هم يادا آلميسك. آنك سوگ
تيمرچى آلاچفندا هم زاوودلاردا اوت بلهن نى چاقلى نهرسه لهر اشليهر
اوت بولماسا تيمردن داغا، سوقا، بالتا كى نهرسه لهر نيچك ايتب ياسارلا
ايدى؟ هرست قاي بر وقتدا اوتدان بلا واتسادا كيلدر، اما نقلابرا

اول بلالەردە كۆبسېچە اوزمىزنىڭ ناچارلىق و التماسىزلىقىمىزدان
، ديدى.

۲۶ كىشى

ھەر بىر كىشىنىڭ تەنى و جانى بار. بىز تەننى كۆرەمىز، جاننى كۆرە
لمىمىز. تەننىڭ يوغارغىي ألوشى باشدان، اورگا ألوشى گەودە دەن ھەم
بەن ألوشى آياقلاردان تورا. گەودەنىڭ ايكى ياغندا بىرەر قول بولا.
ياق ياغندان بىر آز قىلغان شار رەوشىدە بولا. باش سويە گىنىڭ
دەمى بولا. باش اوستونىدە چەچلەر اوسەلەر. چەچلەر قارا قوڭغورت،
ق ھەم جىرەن بولالار. باشنىڭ آلفى ألوشى يوز دىب آتالا. يوزنىڭ
شەرى: «ما گىمى، ايكى كوز. ايكى يا گاق، چىگە، بورون، آوز
م ايهكە. ايرلەرنىڭ ايه كەرى ساقال بلەن قىبلانغان بولا. باشنىڭ ياق ياغندا
ر قولاق بولا. باش بلەن گەودەنى بوين بىر كە. مويننىڭ آلداغى ألوشىنە
غازدىلەر.

۱۲۷ قول و آياقلىرى.

كىشىنىڭ ايكى قولى بار: بىرى اوڭ و ايسىنچىسى سول
ل آياقلىرى دا ايكى: اوڭ ھەم سول آياق. قول چىلكە، ترسەك
بلەزىك دېگان اوج الوشەن تورا. آياق دا بوت، تىز ھەم آياق
سى دېگەن اوج الوشەن تورا. ھەر بىر قولدا ھەر بىر آياقدا
بىر بارماق بولا. قول بارماقلىرىنىڭ اسمەرى: باش بارماق، ايسەن

بارماق، اورتا بازماق، آتسز بارماق هم چه نچه بارماق. قول بارما
 آياقنى لاردان اوزونراق بولالار. قول و آياق بارماقلارى
 اوچلارندا طرناقلى بولا. كشى لهر قول بلن يازالار، تگه لهر
 به ييلر، آورقلار كونه رله ر، اطق آتالار؛ آياق بلن يوريله ر، يو
 لهر، سيكره لهر هم ييله ر.

(۲۸) كشىنگ اعضالارى

بر وقت كشىنگ اعضالارى اوز آرا قچقرشب بر بريته
 ايتى باشلاغانلار. قوللار: «بز موندن سوگ سزنگ، اوچون اشله
 اشله گز اوز گز!» ديگه نله ر. آياقلار: «ايندى بز سزنى كوته
 اورمىمىز، ديب جواب بير كه نلر. آوز بلن تشله ر: بز بار گزنى دا تويد
 تورورغا آحقق منى؟ ديگانلر. كوزله ر: «بز سزنى قاراب يوزته،
 آردق ايندى. موندان سوگ سز كه قاراولچى بولور حالز يو
 ديگه نله ر. شولاي ايتب بولار برسى ده اشله مى باشلاغاچ كشى
 باشلاغان هم آننگ اعضالارى اوزله رى ده آورتا باشلاغانلار.
 اشننگ ناچارلن آكلاب يا كادان كيشكه نلر هم اولگى چه
 خدمت ايتب باشلاغاچ كشى تراگن.

(۲۹) بيش طشقى سيزو.

كشى كوزله رى بلن كوره، قوللارنى بيلن ايشعه تهنى
 تيرىسى به نوسه لهرنگ بيلن وساقلنق، قاتبق ويومشاققلارن

رنی بلهن ایس سیزه هم تلی بلهن نهرسه له رنگ ته من بله کر، رو، ایشتو، تن
یسی بلهن سیزو، ایس و تم بلویش طشقی سیزو دیب آتالادر. بز
طشقی سیزوله بلهن نهرسه له رنگ اوزله رن، توسله رن هم سانلارن بله بز.

۳۰) بایلق.

بریکت ألك او قوغان خلفه سینه او چراب، آگار اوزینگ فقیر.
گندن زارلانغان. خلفه طکلاب تورغاندان دا: «سین شولایوق فقیر لککه
شدوڭ منی، دیگن هم یگتنگ اوڭ قولندان توتوب: «منه سینگ
قولگ هر اشکه یارارلق، آنی میگا مگ سومفا ساتاسگی؟»
یب سوراغان. یگت: «یوق، ساتیمیم» دیگان. خلفه: «سوڭ قولگنی
چه مگکه بیرر ایدگ؟» دیب سوراغان. یگت: «یوق، الله نیچه
کله رگه ده بیرمیم!» دیگن. خلفه: «کوزله رگنی نیچه مگکه بیررسک؟»
یگن. یگت: «بتون دنیا مالینادا بیره چهک توگل مز!» دیب جواب
رگن. خلفه: «سیگا الله تعالی بتون دنیا مالینه آله اشدر ماسلق بایلق
رگن ایگن؟ آلائی بولغاچ سیگا زارلانغا اورن یوق، سیگا شکرانه
بولرغاغا کیرهک دیگان.

۳۱) ایتک تگوچی

توبن اویده یارلی ایتک تگوچی یوغارسندا بر بای تورا ایگان.
یتک تگوچی اشله گنده همان جراغان. هم شوگر کوره بایفا طنج
وقلارغا بیرمه گن. بای ایتک تگوچی نی چاقرغان دا بر قابیچ آتچا

بیر گەن. تگۈچى بايقاچ جىرلاۋدان تۇقتاغان، اما آقچا كۈبەيگەچ
 مائىنى سى آرتقان. اول: «آقچامنى اورلاماسنلەر، دىب تۇنئەدە يۈ
 باشلاغان. اول بر نىچە كۈندن سوڭ آقچامنى بايقا كىرى ايلتب بىر
 «مىگا اولگى چە جىرلار را رخصت ايت، آقچا كنى كىرى آل
 يوقۇنى قاچردى، دىگان.

(۳۲) اونچى بلن كورچى

كورچى اون ساتوچىفا: «ئەيدە ايكمزك مالنى بر كىتتە سا
 دىگەن. اونچى: «يوق، مین اوننى كور بلن بر گە قويا آلەيم، آ
 اوچون اونفا كورمىر تۇزانی يوغاردا اول دا قارالور، دىگەن. كورمىر
 درست ئەيتەسك، قارا بلن آق بر وقتدادا دوست بولا آلەيلار؛ كورمىر
 ياقن كىلگەچ سىنك اونك دا ياخشى كشى گە يۈزلار ك ناچارلنى يۈز
 كى قارالور شول، دىگەن.

(۳۳) آش

عالیه آناسى پشرب اوستەلكە قویغان آشنى قاب قاراغان دا: «بو
 آش تەمسز بولغان، مین آنى آشى آلەيم! دىب قاشقن اوستەلكە ارغە
 تاشلاغان. آناسى: «مىنم حاضر باشقا آش پشرب تورورغا وقتم يوق، كى
 بوسى دا تەملى بولور ئەلى، دىگەن. آشدان سوڭ عالیه بلن آناسى باقچا
 بەرەنگى قازرغا كىتتە نلەر هم آندا كىچكە چاقلى اشلە گن لەر. كى

• (ع) قوش.

تهره زهم اوستونده قوش،
 یاصی بالاسینا قوش،
 کچکنه آیاقلاری بلهن
 تاشی سالام هم اولهن.
 هم مامقلار آپکیله
 اویاغای بورنی ایله.
 تلی یاسارغای اویاسن،
 آسرارغای بالاسن،
 کون توغاندان کیچکچه،
 مختلهنه ایسکیچه.
 سالقن تون یتمهک ایله
 سودان تومانلار کیله.
 بو وقتدا قوشلاردا
 سایر اوندن توقتالا.
 یوقلی راحت تون بویی
 اشله گهن کون بویی!

(۴۱) كوزنىڭ بېلىڭى لەرى.

سېنتەبر، اوكتەبر ھەم نويابىر ھەم كوزنىڭكى آي لاردان سانالالار.
 كۈنلەر ياخشۇق ساقنايالار، سووق جىللەر ايسەلەر، قوبى تومان توشە
 واق يا كىر ياوا كوك بولوت بلەن قابلانغان بولا، ھوايووش بولا. آغاچ
 و قوواقلارنىڭ يافراقلارى سارغايىب قويلا باشلىلار. اولەن قورى. قوشلار
 كىتە، كىتە جىيىب يىلى ياقلازغا اوچوب كىتەلەر. قارغا، سايسقان، چىچىق كىبى
 قوشلارغا بزدە قشلارغا قالالار. چىن و كۈبەلەك كىبى واق حيوانلار بتەلەر.
 اول كىشى لەرى اندردا آشلق سوغالار؛ سوققان آشلقنى جىلگە سىيىب
 يا كە ماشىنا بلەن سورالار ھەم تازارتقان اورلق لارنى تىگرەنگە ايلتەب
 تارتالار. بەرەنگى باقچالارنىدا بەرەنگى قازىلار ھەم آغاچ باقچالارنىداغى
 يىمىشلەرنى جىيالار. اول كىشى لەرىنىڭ كوز كۈنى يىل ياخشى بولغاندا
 اشلەرى آز ھەم آشلق لارى كۆب بولا. شونىڭ اوچون آلاز راحتلەنەب
 وشادلانئوب يال ايتەلر.

(۴۲) كوز.

بىر وقت اول خلقى اىگن تاشى،
 مەنە شۈندە كرە ايندى كوزنىڭ باشى،
 كۈن قىسقارە، يافراقلاردا سارغايالار،
 يراقلاشا بىزنىڭ بىردە بىر قوياشى.
 باسولاردا ماتورلقلر بتە باشى؛
 قوشلار كىرى يراق ياققا كىتە باشى.
 بار خلق قشلق اوچون ساقلانالار،
 اىگنلەر جىيىدى دىب شادلانالار،

کوبده اوتمی کیتله رده اوقو باشلی:
بو قچالارن توتوب کیتله لر بالالار.

م. غفوری.

(۴۳) کوز کونی بزدهن نی اوچون کیتله لر.

بر بالا کوز کونی آتاسی بله ن اورمانغا بارغان. اورمان بیک
کو کلسزله ن گهن: آغاچلارنک یافراقلاری، سارغایوب بیر گه قویلغانلار؛
اوله ن لر قورغانلار؛ قوشلارنک سیراوی برده ایشتمه گهن. بو بالا عجب سنب:
«بو اورمانداغی جهی کونی مین جله کگه کیلگه نده گی کور گهن
قوشلار قایا کیتب بتکه نله ر.» دیب آتاسندان سورغان.

آتاسی: «آلار قش بولمی تورغان یلی یانغا کیتکه نله ر؛ یاز کونی،
تاغی بز گه قایتورلار» دیب جواب بیر گهن. بالا: «آلار آندا نی اوچون
کیتله لر؟» دیگایچ، آتاسی: «بالا قایم سین اوزکده بله تورغانسگدر،
کوب قوشلار قورت وچینله ر آشاب تورالار، قایسی لاری سوداغی بالق
وقتچ کبی حیوانلارنی آشیلار. قش کونی قورتلار چینله ر بولمیلار،
سولار بوزلانلار، قوشلارغا اشارغا برنه رسده بولمی، شونک اوچون
آلار ایر کسز بزنی تاشلاب کیتله لر، دیگهن»

(۴۴) کوز

قویاش یوق، کون، هوا یه مسز،
تیره کهر شاولی یافراقسوز،

قر، اورمان، تاو، سولار جانسه،
 کوگلسز نیندی پچراق کوزا!
 سوق یاقدان کیله یه مسز
 بولوتلار، قار جیلی اوردی،
 کیلده ییتدی، یاودی قار،
 لکن یاوغان ساین اُردی.
 یاوار، بر سو بولور آق قاره
 اُردده پچراطر یییرنی،
 لکن قایچاندا قار کوبرهك
 یاوب نورلار توغان ایلنی!

سونجه لهی .

(۴۵) نویه برده

بز بوگون ایرته بلهن یوقودان توروب قاراساق، قویاش کورنمهسه
 ده اوی اچمز یاب یافتی بولغان. بز تیزرهك تهرهزه که یوگرب باردق
 دا شاداغزدان قچقروب ییهردهك، یالتراپ تورا تورغان مامقلی قار ییک
 قالن ایتب بزنگ ایشك آلدن، قویمالارنی، سارای هم آزار توبه لرن
 قابلاغان. بزنگ محمود آیزی اوطن چاناسی چیک ایندی اورمانفا
 اوطنغادا کیتدی. بز قوللار بزنی چابا، چابا: «قش کیلگن، قش!» دیب
 قچقرشا باشلادق هم تیزرهك یووب چهی اچدگده اوستلهر بز که کینیب
 ایشك آلدینا چمدق. آنم ولی اوزینگ چاناسن ده تلی باشلادی، مین تیر

آياتلارمى آلوب سو بوينا بوز اوستينه يو گردم.

(۴۶) موژيك يوقوسى

تور، اويان، كوتەرل،	اوز اوز گمگه قارا،
كم ايدك، كم بولدك،	نهرسه بار ملكمده؟
اورماغان آرشك،	ياتا قردا يتيم،
خاطرک قالماسن،	بر ايكى سوز نه يتيم.
اورماغان آرشك،	بر يلق تابشك،
آنى جيل فويادر،	چچقلار جييادر،
ايندى قشدا كردي،	ايگننى بتردى،
چانالار آستندا،	آق قارلار شتردى،
خاطنك، بالاك آج،	آشارغا بولماغاج،
بو كوننى كور گهچى	اويگنى تاشلاب قاچ
حق سوزنى نه يتكهنگه	كيك كوكلك قارايسا،
اورنگدان قوزغالما،	يوقلى كور آلايسا.

ع. تولىف.

(۷۴) قشنگ بیدگیلهرى

ديكهر، عينوار هم فيورال قشقى آيلاردان سانالار. قش كونى قوياش سوگى چفا و ايرته بايى، شونگ اوچون تونلهر بيك اوزون و كونلهر بيك قعدا بولالار. قاي وقتدا طشدا طن آلا آلماساق سروفلار

بولا. كشي لهر اويله رن يلتو اوچون پيچله رينه ياغالار هم اويله رنده طش
 چقاندا اوستله رينه يلى كيمله رن كييه لهر. بير اوستى آيپاق قار بله
 قابلان، يلغا و كول كبي سولار قاتالار. اورماندا قوشلار بته. آغاچلا
 يافراقلارن قويوب يالانچاقلانالار. قزلاردا جيل صزغرا هم قارنى كير
 و آول بويلارينا تاو كبي ايتب اويوب قويوا. يازدان بيرلى تيك ياتقان
 چانالار قوزعالالار. آول كشي لهرى اورمانغا اوطنغا بارالار. قايسى لارى
 شهردن بره ر باينا يوك تاشيلار. هر وقت يولدان طرنالار كبي تزلگه ن
 يو كچي لهر يوريله ر.

(۳۸) قش كرنى قوشلور.

ايندى كيلدى قش،	سالقيايدى طش
آزقدان محروم	قالدى بارچا قوش.
آنلار آچقان،	محروم آزقدان،
آزق ازله ركه	ديب يورتقا چقان.
كچكنه شاكر	كوردى بونلارنى،
آشاملق چه چ	كوب دعا آدى.

ع. رمضان.

(۳۹) شفقتلى قز صالحه.

سالقن قش كوننده بير اوستى قان قار بله ن قابلانغان. چيچقلار
 آشارغا تابا آلماعان قندان قزنانچ تاوش بله ن ققرب يورت تيره سنده
 اوچوب يورگه نله ر. كچكنه قز عاليه بولارنى كورب بيك قزغانغان. اول

كەمەك واپچقارلى جىيىب آلارنى آشاتا باشلاغان. آغاسى: «عالىه،
 سىن نى اشلى سەك، تو كارسەك، بار، اويگە كرا، ديگەن. عالىه:
 سىن چېچقارلى قزغانام، آلا-آچ، مەن آلارنى آشاتام» ديگەن
 آغاسى: «نى چاقلى آشاتساڭدا آلارنى تويىدروب بترە آماسسەك: آلا
 ك كوب، ديگەن. عالىه: «مەنم كىي آلارنى قزغانوچى قزلار ھەر ھەر
 رتدا باردەر؛ آلاباردا بوقوشلارنى آشاترلار. شولاي ايتب يەك كوسىن
 ىدەرمز!» ديگەن.

قشقى كىچ (۵۰)

قزق سزگە يەش بالالار قشقى كىچدە،
 ىلى اويده اوتراسز ياقن مېچكە،
 اوتراسز راحتەن تىزلىش،
 شادلق سزگە، او كىسزلق كىلى ھىچدە.
 ھىچ قايسكز تانش تو گل حسرت برلە،
 اوطرغانسز مانورغانا رەت، رەت برلە،
 كىچكى قشنىڭ اوزونلغى سىز ميسزده
 ئەنكە گزنىڭ سويلەگەنى ئە كىيەت برلە،
 طشدا ايسەن آچى جىللەر، توزمىن قارلار،
 اوى توبەسى سالاملارى كىلسن-تار، مارە.
 سووقلقدان اوچار قوشلار اوچالماسن،
 سزنىڭ اورن ىلى، ئەيىت، نى قاينى بار؟
 ع. توفايى...

(۵۱) یازنك بېلگېلېرى

مارت آپریل، مای یازغی آیلا. کشی لهر یازنك کیلووینه
 سادلانالار. دنیاداغی بارچانه رسه لهرده اوزاق قشقی یوقودان اویان
 یا گدان ترلگن کبی بولالار. کونلر اوزایا، هولارینا باشلیلار، قار
 بوزلار اریله، یلغالارنك بوزلاری کیتب، سولاری یارلارندان چفالار
 بولون و قرلار، اورمان و باقچالار خه ته کبی یهشل اوله نلر بله ن قار
 نالار. آغاچلار یافراق یارالار. یلی یاقدان تورلی قوشلار اوچوب کیله
 کتوله قرغا چفا باشلیلار. آول کشی لهری سابان تویی یاصیلار، آند
 سوک سابانفا چفالار. مکتبه رده اوقولار توقتالان.

(۵۲) یاز

ای بالالار، ییتدی یاز
 سوغا توشدی اوردهك قاز،
 یازنی برکن خدامزغا
 مگ شکرده ایندی آز.
 کون یلتدی، قشدا بزنی
 جهالاغان قار کیته،
 بیک طرشك سزه بالالار،
 امتحان دا تیز ییته!
 امتحان دا بلسه گز سز
 شادلانوسزه بالالار،

ياخشى بىلگەنلەر پوتاللى
مكافاتلار آلالار.

اول آغادر يىلقالاردان
ايس كىتەرلك زور تاشو،
يىلقا بويىلاب خلق نزلگەن،
باردا قارى بوزلى سو!

مامىش.

(۵۴) اومارتا قورتلىرى

منه اوزون، سالتىق و كوگلسز قش دا اوزدى قوياش قر و بولونلار
اغى قارلارنى ارتب بتردى. آغاچلار يافراق ياردى لار. اومارتا قورتى
باشقى يوقوسندان اوياندى؛ اول ايده شلەرنە اوياندى. آلال بارسى
رگە جيب اومارتانك تيشكەندەن باشلارنىقا طب قارادى لار؛ آلال
لشنىك يىلقانن بىلگەچ اومارتادان چىب توغرى آما آغاچينا اوچدى لار.
الما آغاچينىك ئەلى چەچەكلەرى يوق ايدى؛ شونك اوچون آلال آندا
وزلەرىنە آزق تابا آلمادى لار. آلال شوندىن سوگ چيىە آغاچينا باردى
لار؛ آنادا چەچەكلرى آچىلماغانلىقدان بر آزق دا تابا آلمادى لار. دايىدى
آچ كويى قايتابن ايكەن؛ ديب قاينرشب تورغاندا آغاچ توپلەرنە
كچكەنە كە زەنگەر سو توسلى چەچەكلەر كوردىلەر. بولار مىلەوشە
چەچەكى ايدى. قورتلار بو چەچەكلەرنىك سولارن اچب تاماقلارن تويدر
دى لاردا شادلانئب اومارتالارينا قايتب كيتدى لەۇ.

(۵۴) قوشچق

کیچه مین چیتلک آچدم، آنداغی قوشچقنی قوتقاردم،
 کوگلسز توتقانمنی کیگ، یهشل اورماتغا قایتاردم؛
 آگار بیردم آزادلق مین اوزمده شول وقت کوردم،
 طنچلاب قالدی نیکدر هم تمام ایرکنلهدی کوگلم.
 کوزم بلهن اوزاتدم، قوشچغم اورمان تابا اوچدی.
 یوغالدی کوک یوزنده تیز وقتدا برده یوق توسلی.
 اوچوب کیتکهنده اول شوندی ماتورلاب سائرادی موگلی:
 میکا سانکه آزاد ایتکهن اوچون ایزگی دعا قیلدی.

ع . نوافیه .

(۵۵) قارا قارغالارنک کیلولری

کونلهر بایتاق اوزایدی لار: قویاش کون اورتاسنده بیک نق یلتا
 باشلادی، یوللار قارالا باشلادی لار. اوراملاردا سولاردا کورنه لهر. مارت
 بتب آپریلده بیتدی. کوز کونی بزدن کیتکهن قوشلار آز، آز
 اوچوب کیله باشلادی لار. ائک الک قارا قاوغالار کیلیدی لهر. آلا
 آولنا یاقن بولغان قاین و اوساق اورمانلارغا اورناشب ایسکی اویالارن
 توزه ته باشلادی لار. آلا کوندوزگی اشلهرندهن سوک آغاچ باشینا
 پار، پار اوطرب اوزله رینگ کیله چهک کونلهری حقندا سویله شکان کبی
 قچقرشالار هم تاوشلاری بلهن بتون اورماننی یا کمراتالار.

(۵۶) یاز خبرله‌ری

کیلدی آق دیگگزنگ آرتندان اوچوب بر قارلناچ،
 قوندی دا اول سایرادی سایلاب اوزینه بر آغاچ:
 « یاز بیته‌در، فایدا یوقدر، کوبمی غیر تله‌نسه مارت،
 خلقمز سوزی بوینچا، گرچه مارت ایتسه‌ده «شارت؟»
 یاسادا قارلاره طبیعت اشلای ایندی اوز اسن.
 تیزدهن ایسنه‌ر بز قزل، آل گل چه‌چه کله‌رنگ ایسن. ع. توفایف.

(۵۷) یاز کونی اولدا

تا اولارنگ قویباش قاراغان یاقلارندا خه‌تغه کبی یه‌شل اولانله‌ر
 کورندی. قویباش ایرته‌دهن آلوب کیچکه چاقلی یاقترتا ویلتادر. یلقالار
 نگ سولاری یارلارندان چغ بولونلارنی باسدی‌لار. یازغی یومشاق
 جیل کیگ سولارنگ اوسته‌رن شادرالی؛ بتون اول شوشو ایته.
 یازغی اشله‌ر کیب ییتدی‌له‌ر. قایسی کشی‌له‌ر طرما توزه‌ته، قایسی لاری
 سوقا یاصی، قایسی سی تیمرچی‌ده سوقا تیمری تابتانا. اول کشی‌له‌ری
 قار آستندان یه‌شهر ب چقغان اوجملارینا قاراب توپا آمیلار.
 خاطن قزلار باقچادا اشلینه‌ر. قایسی لاری توتهل قازب به‌ره‌نگی
 او‌طرتالار، قایسی لاوی اورلوق چلاتالار. حاضر هر کم طشدا اشلای.

(۵۷) یاز کوننده

مینم یور گنم اورماندا،

آندا کچکنه قوشلار بار:

باردا اوچوب سیراشب،
 یلی اويا اشلیله،
 اقمچه دا بولغالیم،
 مین آندا کوب قورت تابام:

وولداییلار بارچاسی
 آشغوب آشکه تابان.
 بولوندادا یورگه لیم،
 کوبه له کله ر بار آندا؛
 نیندی ماتورلار آلا،
 شوشی مای آیلارندا

ف . ابراهیمی .

(۵۹) جهینک بیلگی لهری

ایون، ایول هم اوغوت جهیگی آیلاردان سانالالار. جهی کونئی
 شهرلرده بیک اسی و توزانی بولا، شوکار کوره شهر کشی لهری
 صاف هوادا تورور اوچون اوللارغا وداچالارغا کیتله ره. قای وقت جیلین
 واسی کونله رده کیته تکه کو کنی قارا بولوت قابلاب، جیل چنوب
 قانی یا کفر یاوا باشلی. بویا کفر وقتندا کوک کو کری ویه شن یه شن.
 شوندی یا کفر دان سولا هوا صافلانا هم قر و باقچالاردا اوسملکله
 یه شرب خوش ایله ر آگقب تور. جهی کونی باقچالاردا چه چه کله ر
 بولا، بیمش وجیه کله ر اولگره له؛ قرلاردا آشقار اولگره له. اول

کشی اهری اول پچان چابالار، آنک سو گدا آشلق اورا باشلیلار. بو وقت
آلار اوچون یلنک ایگ چیتن وقتی.

(۶۰) جهی کوننده.

قاتی اسسی، هوا بور کو، قزا دنیا، صبر یتیمی
جیل ایسمی آزغنادا، بر گنه یافراقنی سلکتیمی.
قوری اق هر اورنلاردا، کیبه واق، واقفنا کوللهر،
شیکهر که یوز توتا قردا اوله نلهر، چه چکه لهر، گللهر.
آغاچلار آستنا صفنا بالالار بارچاسی بر که،
آلایدا بولماسا، باوسی توشه لهر سیکرشب کولکه.
آلار آپیاق بالقلار کولک یوزه لهر ایرته دهن کیچکه
قدر شوندا، تو کوب بتیچه یارغا چقیلار هیچده.

غ. توفایف

(۶۱) بولوندا

پچن اوستی یتیدی. ماتور جهی کوننده احمد آتاسی لهن بولونفا
باردی. بولوندا جبکه تزلگان کبی بولوب قمرلاب کشی پچن چابالار.
آلارنک چالنی لاری قویاشدا یه شن کبی یالتریلار، کیسلگن اولهن
توتل، توتل کبی بولوب یفلادر. بولارنک آرتندان چه و که لهر وقارغالار
بالالارن تویدررغا قورتلار جیب بوریلهر. چابوچی لار باردا بریولی توتاب
چالنی لارن یانیلار. چالنی یانیغان تاوش بتون بولوننی یا کمراتا.

۶۲) یا کفر ایله قویاش

قویاش نهیتدی : « همان مین یاقتورورمن :
 برده باتمان، یانوب تورورمن،
 دیدی یا کفردا : « هر کونئی یاوارمن،
 قارا بیرنی یووشلەر، یالغالارمن،
 قویاش قارشى دیدی : « سین بیك یووشلی،
 یاواسك بلچراتب همه توشنی،
 یووشلکدهن ایگن، آشلق چریدر،
 موژیکلەر یاوماسایدی دیب تلیدر،
 دیدی یا کفر جوابدا : « سین قزاسك،
 ایگنئی یاندراسك هم قزاسك...»

ع . توغایف .

۶۳) قوردا.

بتون قرخلق بلهن تولغان. کشی لهر باردا آرش اوروزعا کرشکه نلهر.
 قوی آرش آراسندان آندا، موندا اوراقچی لهرنك بو گولگن آرقالاری
 هم اوچلاری نا جیغان اوچمالارن ارغتب تاشلاولاری غنا کورنه، یا که
 اورلغان بیر اوستندا چومه له کوله گه سنده کچکنه آریا اوستینه یاتب
 بالاسن اینز گن خاطنلار کورنه لهر. قای بر بیر اوسته نده ایرلهر آرش
 چومه له رن آریباغا تویب او یله رینه آلوب کیته لهر.

(۶۴) یا کغور.

بلچراندا یا کغور آرتندان بالالار یوگرشه،
 قچقرالار بیر گه دیب: «آلطن توشه، آلطن توشه!»
 «شاولاماگز؛ ای بالالار! بز جیبارز بارچاسن،
 تیز اول آلطنلارنی آمارغا تویهربز بارچاسن،
 تیک جیبارز یول بویی شغرم تولی یو کله کویی،
 بار کله تلهر توبتولی خوش ایسلی اورلوقلار کویی!»

ع. توقایف.

(۶۵) یا گمی ایگمهك

جمعه کون قویاش بایر آلدندان بر اول کشی سی بالالاری بله ن
 قرغا آشقلارن قارارغا چقفان. بولونلاردا بیک، بیک پچهن کیه نله ری
 بولغان، قرلاردا قویی آشقلار تولقنلاشب تورغانلار. بوبالالارنک آتاسی:
 «الله غا شکر، بالالار! بویل حیوانلارم زغا بیتهرک پچهنمزده بار هم
 آشقلارمزدا بیک یاخشی!، دیگهن. شول وقتدا اول بر آرش باشن
 اوزوب آلفان دا آتی اوچینا اوغاز؛ قاراسا، آرش بورتو کله ری قارانانلار؛
 آلارنی آوزینا قاب چینه ب قاراغان، شتردی باشلاغانلار. شوندن سوک
 اول: «بالالارم! آرش بیک بیتکن ایگهن، اورورغا بیک وقت!، دیگهن.
 ایکنچی کوننی قارتلاردا یه شله رده قرغا چنب آرش اورا باشلاغانلار.
 شولوق کوننی کیچکه تابا قردا آندا موندا چومه له رده کورنگه لی
 باشلاغانلار. آشارینا یوق کشی لار بره ر آربا آرش آلوب قایتوب آتی

سوغادا باشلاغانلار ھم شولوق كۈنى تىكرىمىگە ايلتۇپ تارتىپ دا قايتقانلار
ايگىنچى كۈنى ياكى ارشدان خوش ايسلى ايكىمك دە حاضر بولغان

۶۶) بالا بلە كۈبەلەك.

بالا: دئەيت ئەلى كۈبەلەك،
بۇ قەدە كۈبە اوچۇب
نېچك سوڭ تورموشك
سويىدەب بىرچى تىزب،
كۈبەلەك: مېن تورام قىلەردا،
اوينىمىن اوچامىن،
ايرىكەلى ھم سويە
آش بولادە مىكا
تىك عىرم بىك قىسقا،
بول ياخشى رەنجىتمە

سويىلەشيك بىرگەلەب،
آرمىسىڭ سېن نېچك؟
نېچك كۈن كورمىشك؟
تايبالامسىڭ رىزق؟،
بولوندا، اورماندا
ياقتى كۈن بولغاندا.
قوياشنىڭ ياقتىسى،
چەچەكلەر خوش ايسى،
بىرى بىر كۈنگە،
ھم تىمە سېن مىكا،
ع. توقايىف.

۶۷) قورىلى ھم ياڭغور.

جەي بىك قورى بولدى. كۈكە بىر بولوتدا يوق ايدى. يول اوستونىدە
توزان بولوت كېي بولوب توردى. بىر تاش كېي قاطب يارلا باشلادى.
كېكەنە يىغلاونىڭ سولارى قوردىلار. چەچەكلەر شىگىدىلەر، اولەنلەر
سارغايىدىلار. اىگىنچى آشلىق لارىنا قاراب: «اى اققا! مېن ايندى قولمدان

کیلگه ننی اشلهدم: «تیرمن سوقالادم، یاخشی اورلق چه چب طرملادم، حاضر آشلقلازمنك بولووی سینك اختیار گدا!» دیب قایفردی، شول ارادا کو کده آق بولوتلار یوری باشلادی لاره؛ آلا ر جیلوب قویردی. لاردا کیچکه تابا یا گوردا یابوب آلدی. شیکگن اوسلکلهر بارچا. سی دا ترلدی لهر؛ آلا ر قامرلاری بلن یومشارغان بیردن اوزله رینه کیره کلی آرقنی آلا باشلادی لار. اولن یه شهردی؛ چه چه کلهر باشلارن کوتهردی. لهر. آغاچ یافراقلاری نك توسله ری آچلدی. قرداغی آرش، آریا و بنفداییلار باشلارینا آج جییا باشلادی لار.

(۶۸) جیل.

ای جیل، سین کوچلی هم قدرتلی بیک ده، سوره سک سین بولونلارنی ده کو کده و کوک دیگگزی چایقی سک، ایشه سک، هر آولاق بیرده، هر قایدا ایسه سک. سین اوتکن سک، بولنماس سیندهن اوتکن، فقط شول برخداینا باشقا هیچ کم!

ع. رمضانف.

(۶۹) اورمانغا گومبه گه بارغان مالای.

حسن اسملی بالا اورمانغا گومبه گه بارغان. اول ساوتنی تو طرغانچی حیواندا اوینه قاهرغا حاضرلننگان. شول ارادا کینه تکنه قارانغی لانب،

كوك كو كرهب يا كغر ياوا باشلاغان. شول اراده بيك قاتى يه شنه
 يه شنه گن؛ حسن قورقووندان كوزله رن يومغان؛ آنك باشى اوستونده
 ناله نهرسه شاترداب كيتكهن هم باشينه نلله نهرسه سوققان. حسن شوندا
 يا كغر توققالغانچى ياتقان. اول هوشينا كيب اورنندان تورغاندا بتون
 اورمانداغى آغاچلاردان تامچى لار تامقان، قوشلار سايراشا باشلاغانلار
 اول او طرغان زور ايمهن صنفان؛ توبندهن توتون چغوب تورغان. حسن
 اوستونده گى كيمله رى بتونله ي يوشله نب تهينه يابشقان؛ باشن توتوب
 قاراسا، باشندا برشش بولغان. اول گومبه لهرن آلتاندا تيزره لك اويته
 يوگر گن.

(۷۰) اورمان

بار آغاچلار كينشكهن
 تورلى يافراقلار بلهن
 ورده شيكسز تزدن اوسكهن
 يه يه شل تورلى اولهن.
 تورلى چه چكه لهر حسابسز
 سارى، قزل، آق دا آل،
 هم اومارتا قورتلارى شول
 چه چكه لهر دن جيا بال.
 تورلى حيوان همده قوشلار
 قوبى اورمان شاوليدر.

ملطق آسقان يىلكه سينه
 اوچى تولكى اوليدر.
 يوگرشب جيلهك جيبا
 قز، خاطنلار، بالالار،
 قوللارنداغى ساوتقا
 اوزوب، اوزوب سالالار.

ى. ماميشف.

(۷۱) اوزك بل.

بريه شلك قارت قرغا يورور گه چقمان. بوقارت جيكن سلك گهن
 مابن جيگندهن قوشلار چغارغان؛ بارى دورت تابقر سلكب اوزايبكى
 قوش چغارغان. اول سلكوونده اوچ قوش چقمان. بوقوشلار اوچقاچ
 قوش سووتقان، يلفالار قاتقان، كشى لهر طوكا باشلاغانلار. ايكنچى
 سلكوونده تاغى اوچ قوش اوچقان. بووقتا تار ارى باشلاغان، يلفالار.
 شك سولارى يارلارندان چقوب بولونلارعا جهيلگه نلهر، بير اوستنده
 قوش اولهن و آغاچلاردا يافراقلار كورنه باشلاغانلار. اوچنچى سلكوونده
 خى اوچ قوش چقمان، بولار اوچقاچ، كونهلر اسسى لهنگهن، قزلاردا
 شاقلار و بافچالاردا ييمشلهر اونگر گهنلهر آقتق اوچى سى اوچقاچ،
 بالقن جيل اوره باشلاغان، كيچ - ايرته تومانلار توشكهن، يا گهرلار
 و باشلاغان. بوقارتك هر بر قوشى نك دورت قاناتى، هر بر قاناتدا
 دى شهر يونى بولغان. هر بر يونى نك يارتى سى آق، يارتى سى قارا بولغان
 م هر بر قوشنك، هر بر قاناتك و هر بر يوننك اوز اسمى بولغان.

(۷۲) كئوچى

بر كىشى نىڭ عارف اسمى اوغلى قردا باقچا ياندا صيىر كۆن
 عارف باقچاداغى آغاچلار باشنداغى قارا-قزل پشكەن چىيەلەرنى
 آلازغا يىك قزقان، اول صيىرن قالدوغاندا باقچاغا كىر آغاچ
 مەنب كىتكەن. صيىردا قاراوچىسى يوغن بىل قردا يورگەن، يور
 دە باقچاغا كىرگەن. اول باقچاداغى چەچەك و يەشلەلەرنىڭ قىيىسى
 آشاغان، قىيىسى لارن تابتاغان. عارفىڭ صيىرنى كورگەچ، يىك نىق
 وى چىقان؛ اول آغاچ باشندان تىزگەنە سىكەرب توشكەندە صيىر
 قىنى باشلاغان. عارفىڭ آتاسى آنىڭ بو آشن كورب تورا ايك
 اول عارفىدان: «بو جزا ياخشى بلە ياماننى آيرا بلەگەن جىوانقامى، يا
 سىنىڭ اوز گەگەمى تىنىش؟ سىڭا صيىرنى قاراب يورتورگە كىر
 ايدى، لىكن سىن جانىڭ تەگەن نەرسەگە صيىرداندا آرتق يىرلدا
 شولاي بولسادا سىن اوز عىيىڭنى بلمىچە صيىرنى عىيلەب قىنى سىڭ
 دىگەن. عارف اوياتندان قزاروب و آبدراب كىتكەن.

(۷۳) اش بىتكەچ اوينارغا يارى

يىك ماتور بر جەيىگى كۆن اوستەل ياندا بر صبى
 يان تەزەرە قارشى سىندا ايرتەگى درسەن قارى:
 چن كوكل بلەن اوقى اول قات، قات ئەيتبەر سوزن،
 يىك اوزاق شوندا اوطردى، برەه آلماسدا كوزن.

شول چاغندا بو صبی نی چاقرا طشقا قویاش:

«ای صبی!» دی: «نهیده طشقا، تاشلا درسك، کو گلک آج!
 بیتدی بیت، بیک کوب طرشدگ، تورما بر بیرده همان،
 چهچی طشقا، نیندی یاقتی، نیندی شهب، اوینار زمان!»
 بو قویاشنگ سوزینه قارشو جواندا بالا:

«توقتا، صبر ایت، اوینامیم» دی: «اویناسام. درسم قالا،
 کون اوزون ایچ، اول اویننگ مین همان وقتن تابام،
 چهامن طشقا اوینغا بولمیچا درسم تمام!»
 کوبده اوتعی، بو بالا قویدی تماملاب درسینی،
 قویدی بر چیتکه جیب دفتر، کتابنی باریسی نی؛
 چهدی یو گرب باقچادا: «یه، کم چاقردی دیب مینی؟
 نهیده کم اوینی؟ تمام ایتدم حاضر مین درسمنی!»
 شوندا آگار بیک ماتورلاب یلمایب کولدی قویاش،
 شوندا آگما قبقل، زور آلمانا بیردی آلماناچ.

ع. توقایف

(۷۴) جهدیگی تون

کیچ بولدی. صیرلار کنودهن سوت جیب قایتدی لار. کون
 بویی اشله ب آرغان آنلارنی اشارغا بولونغا چناروب بییهردی لهر. کشی
 لهر اشدن قایتب طنچلاب اشارغا و اچهر که او طردیلار. قویاش دا بیر
 یوزن کوزندهن بر قات اوزدرب دیگگز آرتینا یوقلارغا یاتدی. حاضر

قویاش اورنیئا کو ککه یولدوزلار کوتهرل یاقرتا باشلادیلار.
کون شاولاب نورغان دنیا حاضر طب طن بولدی.

(۷۵) جهیگی تون

تون آیاز، یولدوزلار جم، جم ایته،
تولغان آی دنیانی ایر کهلی
اول طن، اوزون سو نه کرن آغا،
تیک سیرهك بالقلار چیرتکهلی
بیك تاو بیتلهری آغاچقلار
جهیلگن کوللهری، کیزلهوی
ایدی، سس آی کوله یافراقلار آراسندان
شولای بولسا بو آنک ییر یوزن کوزلهوی
دیگن. ما یراقدان کورنه مسجد آیی،
کوزلهر که نهق یولدوز یالتری.
کوکللهر الوغلی ایزگی یورتنی،
آغاچلار باش اویه، قالتری.
باسودا آرشلار باش چقارغان،
بتون ییر نهق دیگکز دولقلی،
یلمایا زهره قوی آیی اچندهن،
یهملهته، بزه کلی بو توننی.